

УДК 336.225.3

Батченко Людмила, Ковальова Марія

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ

У статті розглядаються проблеми мінімізації ризиків, виникаючих при митному оформленні товарів та система управління митними ризиками. Визначено поняття ризиків та системи управління митними ризиками відповідно до європейської практики, а також узагальнено поняття управління ризиками. Проведений аналіз митних процедур та, зокрема, систем управління ризиками в деяких країнах Європейського Союзу. Визначені особливості митного контролю в цих країнах, а також необхідність впровадження європейського досвіду в роботу митних органів України як необхідна умова євроінтеграції нашої країни. Доведено, що впровадження в діяльність митних органів України основних принципів європейської системи управління митними ризиками дозволить підвищити ефективність митних процедур, скоротити час проходження митних формальностей та своєчасно виявляти несумлінних суб'єктів ЗЕД.

Ключові слова: митні ризики, система управління митними ризиками, митна служба, інтеграція.

Батченко Людмила, Ковалёва Мария

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ТАМОЖЕННЫМИ РИСКАМИ

В статье рассматриваются проблемы минимизации рисков, возникающих при таможенном оформлении товаров и система управления таможенными рисками. Определено понятие рисков и системы управления таможенными рисками в соответствии с европейской практикой, а также обобщено понятие управления рисками. Проведён анализ таможенных процедур и, в частности, систем управления рисками в некоторых странах Европейского Союза. Определены особенности таможенного контроля в этих странах, а также необходимость внедрения европейского опыта в работу таможенных органов Украины как необходимое условие

евроинтеграции нашей страны. Доказано, что внедрение в деятельность таможенных органов Украины основных принципов европейской системы управления рисками позволит повысить эффективность таможенных процедур, сократить время прохождения таможенных формальностей и своевременно выявлять недобросовестных участников ВЭД.

Ключевые слова: таможенные риски, система управления таможенными рисками, таможенная служба, интеграция.

Batchenko Ludmila, Kovalova Mariia

EUROPEAN EXPERIENCE OF ADMINISTRATION OF THE CUSTOMS RISKS

In the article the problems of the minimization of the risks, which appear during the customs formulation of goods and the system of control of customs risks, are examined. The concept of risks and system of control of customs risks in accordance with the European practice is determined, and the concept of control of risks is also generalized. Is carried out analysis of customs procedures and, in particular, systems of control of risks in some countries of the European Union. Are defined the special features of customs of control in these countries, and also the need of introducing the European experience in the work of the customs of the Ukraine as the necessary condition of the Euro-integration of our country. It is proven that the introduction into the activity of the customs of the Ukraine the basic principles of the European system for the control of mark will make it possible to increase the effectiveness of customs procedures, to reduce the transit time of customs formalities and to in proper time reveal unconscientious participants of foreign economic activity.

Keywords: customs risks, control system of customs risks, customs service, the integration

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси, які відбуваються в нашій країні, потребують удосконалення та адаптації до міжнародних стандартів основних нормативно-правових процедур, серед яких одне з основних місць займають митні формальності при оформленні вантажів в різних митних режимах. Одним з основних принципів, за якими здійснюються митні процедури є мінімізація виникаючих при цьому ризиків. Побудова відповідної системи управління митними ризиками дозволяє не тільки мінімізувати

виникаючі при цьому ризики, а й раціонально використовувати наявні митні ресурси, а також своєчасно виявляти порушення митних процедур, в той же час сумлінні учасники ЗЕД одержують можливість суттєво скоротити час митного оформлення товарів. В країнах Європейського Союзу діють досить ефективні системи управління митними ризиками, які одночасно мають мету поглиблювати співробітництво суб'єктів ЗЕД та митних органів, що своїм наслідком має своєчасне та в повній мірі надходження митних платежів до бюджету країни. Використання європейського досвіду в роботі митних органів України та використання при митних формальностях системи управління ризиками дозволить підвищити рівень довіри до держави та збільшити в кінцевому результаті надходження до держбюджету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями питань управління митними ризиками та аналізом європейського досвіду в цій галузі займаються такі українські науковці як І. Г. Бережнюк, А. І. Брендак, В. В. Булана, А. Д. Войцещук, О. В. Джумурат, С. С. Демченко, О. В. Комаров, К. Д. Мотюк, О. В. Неліпович та інші. Проте сучасні умови розвитку економіки України та євроінтеграційний напрямок нашої країни потребують подальшого дослідження цього питання.

Метою даного дослідження є аналіз європейського досвіду в управлінні митними ризиками та обґрунтування необхідності його використання в українській практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Митний контроль в різних країнах може складатися з різної кількості митних процедур, проте метою його перш за все мінімізація ймовірних митних ризиків. Як наслідок, його підґрунтям повинна виступати певна система управління ризиками, яка, відповідно, дозволяє визначити перелік осіб та товарів, що підлягають перевірці та ступінь такої перевірки. Окрім того, для підтримки системи управління ризиками, митною службою повинна бути прийнята стратегія, яка базується на системі засобів оцінки ймовірності недотримання законодавства.

Безумовно, різні країни, в тому числі й країни-учасники ЄС, мають різне митне законодавство, проте всі вони мають базуються на загальних принципах у відповідності з міжнародними нормами та рекомендаціями Всесвітньої митної організації.

Відповідно до положень Світової організації торгівлі (СОТ), впровадження методів управління ризиками в митну справу є засобом

прискорення митних процедур. Зокрема, в Генеральній угоді про тарифи і торгівлю (ГАТТ) 1994 р. йдеться про необхідність «скорочення до мінімуму обсягів і складності імпорتنих та експортних формальностей, спрощення вимог до імпоротної та експортної документації» [1].

Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) є одним із базових міжнародних стандартів, що визначає принципи й основні напрями діяльності органів митного контролю у ракурсі управління ризиками. Вона була прийнята у 1973 р. та переглянута у 1999 р. Україна ж приєдналась до положень Конвенції лише у 2006 р.

За своєю суттю Кіотська конвенція є сукупністю стандартних правил митного контролю і управління ризиками. Зокрема, у Загальному додатку до Кіотської конвенції визначено понятійний апарат сфери управління ризиками, а саме: наведено визначення категорії «митний контроль», під яким пропонується розуміти сукупність заходів, що здійснюються митною службою з метою забезпечення дотримання митного законодавства.

Відповідно до Кіотської конвенції ризик – ймовірність недотримання митного законодавства. Аналіз ризику передбачає систематичне використання доступної інформації для визначення частоти виникнення виявлених ризиків та прогнозування їх наслідків. Відповідно, оцінювання ризику передбачає систематичне визначення пріоритетів управління ризиком, шляхом аналізу та порівняння їх рівнів із встановленими стандартами, прогнозованими ступенями ризику чи іншими критеріями [2].

Відмітимо, що оцінювання ризику буде ефективним за умови формування та практичного використання певної системи індикаторів ризиків, під якими розуміють особливі критерії, що використовуються для відбору та вироблення практичних заходів щодо запобігання недотриманню митного законодавства. До них відносять:

- код товару відповідно до товарної номенклатури;
- країна походження товару;
- країна відправлення товару;
- наявність ліцензії;
- транспортний засіб і маршрут переміщення товарів;
- митна вартість;
- експортер, імпортер (продавець, покупець), агент, тощо;

- діяльність декларантів та інших осіб, що мають повноваження стосовно товарів, які перебувають під митним контролем;
- відомості, що містяться в транспортних, комерційних, митних та інших документах;
- документи, що надаються для митного оформлення, в т. ч. відомості в зовнішньоекономічних договорах (контрактах) та/або документах, які підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами;
- • результати застосування форм митного контролю тощо. та ін. [3].

Вся сукупність індикаторів ризику розподілена по категоріях та міститься в системі, за допомогою якої органи митного контролю здійснюють практичне управління ризиками. Така система дозволяє замінити тотальну перевірку супроводжуваних митних документів на цільові та спрямовані на отримання результату форми митного контролю, що, в свою чергу, надасть змогу більш ефективно та раціонально використовувати час, відведений на виконання митних процедур.

Всесвітня митна організація визначає управління ризиками як систематичне застосування процедур і методів управління, що забезпечують органи митного контролю необхідною інформацією для здійснення відповідних заходів щодо переміщення вантажів і осіб, які характеризуються високим ступенем ризику [1]. Таким чином, управління митним ризиком – систематична робота з розробки та практичної реалізації заходів щодо запобігання й мінімізації ризиків, оцінки ефективності їх застосування, а також контролю за виконанням певних митних режимів та процедур.

На етапі встановлення контексту управління митними ризиками формуються стратегії і реалізується організація служби аналізу і управління ризиками. Її співробітниками визначаються сфери виникнення ризиків, критерії оцінювання, а також об'єкти аналізу. Управління ризиками може бути стратегічним, оперативним або тактичним і застосовується одночасно на усіх цих рівнях [4].

Стратегічне управління передбачає визначення найбільш значущих областей ризику, наявність яких може спровокувати загрози для громадян і держави. Такі області ризику можуть включати: заборони і обмеження імпорту або експорту окремих видів товарів;

заходи, необхідні для захисту здоров'я і навколишнього середовища; заходи забезпечення торгівельної політики, квоти, мита і податки.

Оперативне управління ризиками передбачає визначення необхідної форми митного контролю відповідно до оцінюваного ризику.

Тактичне управління застосовується співробітниками митниці при виконанні форм митного контролю. На етапі виявлення, аналізу і оцінювання ризиків, в першу чергу, визначаються причини і механізм виникнення ризиків, що використовуються для подальшого аналізу. При оцінюванні рівнів ризику здійснюють їх групування відповідно до визначених на першому етапі критеріїв. Найбільш поширеним є ранжування ризиків на ризики низького, середнього і високого рівнів. Для детального аналізу ризиків здійснюється їх моніторинг і прогнозування [1].

Перевірка ефективності діючої системи управління ризиками здійснюється на останньому етапі її реалізації, тобто при моніторингу та оцінюванні результатів. Саме на цьому етапі повинен здійснюватись також аналіз динаміки і прогнозування ризиків. Окремо необхідно наголосити, що з метою підвищення ефективності використання системи управління ризиками необхідним є ведення реєстру ризиків, що є передумовою для обґрунтування їх вибору, а також дає можливість фіксувати пропозиції, на основі яких здійснюється оцінювання ризиків.

Європейські митні органи в своїй практиці використовують сучасні технології в процесі митного контролю, які відповідають міжнародним стандартам у сфері ризик-менеджменту та рекомендаціям Всесвітньої митної організації. Партнерські відносини між державою, яку в даному випадку представляє митниця, та бізнес-структурами зменшують кількість формальностей, що, в свою чергу, сприяє швидкому і своєчасному надходженню митних платежів до державного бюджету.

Наголосимо, що необхідною умовою підвищення ефективності роботи митних органів України є використання та адаптація закордонного досвіду, зокрема європейського, при розробці системи управління митними ризиками. Розглянемо досвід деяких країн ЄС.

Метою системи управління ризиками у митній службі Німеччини є передусім автоматичне оцінювання ризику з використанням даних, що мають на меті мінімізувати податкові

ризиків несплати платежів до державного бюджету. Подібна система управління ризиками дозволяє здійснити розподіл ризиків за їх характером, походженням товару, учасниками ЗЕД, а також приймати рішення про перевірку товарів і транспортних засобів ще до перетину митного кордону, що, як наслідок, сприяє спрощенню митних формальностей.

Особливістю Німеччини є активна співпраця митних органів з бізнес-структурами, що дозволяє приділити більшу увагу недобросовісності учасника ЗЕД, а боротьбі з контрабандою і шахрайством. Митні органи Німеччини у своїй роботі здійснюють оцінювання ризикових ситуацій у сфері міжнародного руху товарів при торгівлі з країнами, що не входять до ЄС. Спеціальним підрозділом, що займається менеджментом ризику, є Центр аналізу ризиків у Німеччині (Riskoanalyse Zoll – ZORA), метою якого є розробка профілів ризику для проведення митного контролю [1].

Структура системи управління ризиками в Німеччині має трирівневу систему – центральний, регіональний і місцевий рівні. Стратегії управління ризиком приймаються на першому рівні та пов'язані з податковими операціями. На регіональному рівні здійснюється безпосереднє оцінювання схеми системи управління ризиками, її доопрацювання, за необхідності, перегляд на федеральному рівні. На місцевому рівні управління ризиками використовується податковими органами, які можуть здійснити перевірку справи, обраної для зовнішнього податкового аудиту.

Окрім централізованого аналізу ризиків, існує й децентралізована оцінка учасника ЗЕД (Dezentrale Beteligtenbewertung – DEBBI). Таке оцінювання суттєво впливає на обробку інформації про нового учасника торгівлі. Разом із тим, така робота може додатково сформулювати вказівки для побудови профілю ризику.

Митна служба Італії входить до складу Міністерства фінансів. Головним митним органом країни є Агентство, до складу якого входить: Керівний комітет, Комітет стратегічної координації,

Ревізійна комісія, департаменти і відділи. До впровадження автоматизованої системи управління ризиками в регіональних митних органах інспекторами здійснювався повний документальний контроль, за результатами якого приймалось рішення про фактичний огляд вантажу відповідно до нормативних документів. Така митна перевірка показала свою неефективність, і в 1997 році була розпочата робота з удосконалення митного контролю, в результаті якої була побудована автоматизована система управління ризиками. Система управління ризиками, застосування якої розпочалось в 1999 р., включає в себе методологічну, організаційну і технічну складову. Цілі системи та організація її функціонування в цілому відповідають Кіотській конвенції. Функціонування автоматизованої інформаційної системи управління ризиками ґрунтується на оперативному підключенні митного інспектора до центрального комплексу і отриманні автоматичного рішення, на основі якого базуються всі його подальші дії. Ризики розглядаються як категорія, що відноситься до компетенції центрального керівництва, однак, в рамках діючого зворотного зв'язку регіональні митні органи мають можливість подачі заявки на створення нового глобального або регіонального ризику [1].

В системі використовується три види «коридорів»: «зелений», «жовтий», «червоний». У випадку прийняття автоматичного рішення про направлення поданої декларації на «зелений» коридор, товар, одразу ж після сплати митних платежів випускається у вільний обіг. При цьому прискорення і спрощення процедур митного оформлення досягається перш за все, за рахунок того, що випуск товару у вільний обіг за «зеленим» коридором здійснюється тільки за декларацією без супровідних документів і без проведення фізичного огляду. У випадку, якщо прийнято рішення про направлення декларації за «жовтим» коридором, інспектором здійснюється документальний контроль і за його результатами приймається рішення про необхідність проведення фізичного огляду. Для проведення документального контролю інспектор може вимагати представити додаткові документи. Випуск товарів у вільний обіг здійснюється після документального контролю і сплати митних платежів. У випадку ж прийняття рішення про направлення поданої декларації «червоним» коридором – проводиться документальний контроль і фізичний огляд.

Результатом впровадження подібної системи є істотне

скорочення черг при здійсненні митних формальностей у пунктах пропуску. Додаємо, що існуюча в Італії система управління митними ризиками, включає 22 сектори (групи ризику), кожен з яких містить профілі ризику, котрий з яких характеризується певним набором індикаторів.

У Франції для визначення сфер ризику і побудови їх профілів також використовують спеціалізовані бази даних. Для вибірки інформації з них можуть використовуватись різні критерії.

При потенційних ризиках, по-перше, виділяють ризики, пов'язані з діяльністю учасників ЗЕД:

- комерційні структури;
- фінансові структури учасників ЗЕД;
- організація бізнесу;
- торгівельна структура;
- митна стратегія.

По-друге, виділяють ризики, пов'язані з товарами:

- складність в роботі, фінансові інтереси, характер товарів;
- використовувані процедури і режими;
- країна походження товарів при імпорті та експорті;
- податок, диференційований між державами-членами ЄС для товарів;
- кількість переміщуваних товарів;
- час транспортування.

Дуже корисним для України є досвід в побудові системи управління митними ризиками Польщі, адже принципи, на яких базуються діяльність митних органів України й Польщі є дуже схожими. Подібно до більшості країн-членів Європейського Союзу, митні органи Польщі входять до складу Міністерства фінансів. Особливістю системи управління ризиками є розробка профілів та індикаторів митних ризиків переважно на регіональних рівнях, в той час як в Україні така розробка має централізований характер й часто не враховує регіональні особливості. В Польщі ж централізовано розробляється лише центральний реєстр ризиків, який є базою розробки вже планів роботи митних органів, що, в свою чергу, спрямовані на мінімізацію визначених ризиків. В кожній з шістнадцяти (за кількістю воєводств) митних палат Польщі функціонують відділи управління ризиками.

Профілі ризиків розробляються цими відділами і можуть затверджуватися їх керівництвом чи митницями. Успішному наповненню системи управління ризиками в митній адміністрації Польщі сприяє доступ до спеціалізованих баз даних ЄС, а також тісне співробітництво, як на рівні країн-членів ЄС, так і на рівні структурних підрозділів митних установ Республіки Польща. Ведеться так звана Центральна митна картотека, в якій зберігаються дані про будь-які порушення митного законодавства, виявлені за результатами різних заходів та форм митного контролю. Дана інформація постійно опрацьовується з метою застосування її в профілях ризику. Під час митного контролю та митного оформлення в митних органах Республіки Польща використовуються декілька баз даних: окремо для імпорту, експорту та транзиту; при пропуску вантажів та пасажирів через митний кордон. Управління ризиками в митній адміністрації Республіки Польща також відбувається циклічно: виявлення та розпізнання ризику, аналіз ризику, оцінка ризику та визначення пріоритетів, прийняття заходів щодо застосування адекватних форм митного контролю, мінімізація ризику, оцінка результатів. Корисним може бути досвід польських колег щодо розвитку вітчизняної системи управління ризиками на регіональному рівні. Суттєвими перевагами, що сприяють успішному застосуванню методів управління ризиками в митній адміністрації Республіки Польща є також нормативно-правове забезпечення цього питання в законодавстві ЄС, зокрема в Митному кодексі ЄС, розвинена інфраструктура митних органів, забезпечення необхідними технічними засобами митного контролю [5].

Необхідно зазначити, що основним регуляторним актом, що закріплює ключові положення з управління ризиками митними адміністраціями країн-членів та забезпечення безпеки кордонів ЄС, є Митний кодекс Співтовариства [6]. Відносно країн, які орієнтовані на приєднання до Євросоюзу, серед яких й Україна, на основі кращих європейських практик Єврокомісією розроблено практичні рекомендації для 22 ключових областей митного регулювання, зокрема, управління ризиками, які спрямовані на модернізацію митних служб відповідно до вимог ЄС.

Управління ризиками в країнах ЄС сьогодні орієнтоване на визначення не стільки товарних властивостей вантажів, як на оцінку діяльності конкретних учасників зовнішньоекономічної діяльності,

оскільки адекватне розуміння їх діяльності є одним з базових принципів організації сучасних систем управління ризиками, зокрема застосовуваної в ЄС.

Процес управління ризиками регулюється на міжнародному, європейському та національному рівнях, що підкреслює рекомендаційний характер застосовуваної європейської системи управління ризиками, чим обумовлюється той факт, що структура управління ризиками розглядається в ЄС в якості гнучкої, такої, що не заміщує національної системи, а формує загальний підхід до управління ризиком, тобто директиви Всесвітньої митної організації мають скоріш рекомендаційний, а не обов'язковий характер, і кінцеве рішення про застосування системи управління митними ризиками приймають відповідні органи в кожній країні ЄС окремо.

Поправка до Митного кодексу ЄС заклала правову основу для розвитку загальних засад з управління ризиками ланцюгу поставок, що операційно реалізуються через електронну систему управління ризиками ЄС (Customs risk management system – CRMS) на основі систематичного обміну інформацією про ризики, та включають: визначення й контроль високо ризикових переміщень товарів на основі використання критеріїв і індикаторів ризику, а також загальноприйнятих стандартів безпеки; інститут уповноважених економічних операторів; аналіз ризиків, заснований на попередньому електронному інформуванні про переміщення товарів.

Отже, управління ризиками розглядається Єврокомісією в якості безперервного процесу, що вимагає реалізації інформації й оперативних даних за ризиками з різних джерел та оцінки їх якості й надійності, водночас враховуючи той факт, що такі дані можуть бути скомпрометовані. Ефективність даного процесу, що включає в себе визначення загроз і ризиків, їх оцінку й аналіз та розроблення відповідних контрзаходів, полягає в його гнучкості, адаптивності та швидкій реакції відносно потенційних ризиків [7].

Висновки. Таким чином, європейський досвід свідчить, що управління митними ризиками необхідно розглядати передусім як безперервний процес, що вимагає реалізації інформації й оперативних даних за ризиками з різних джерел та оцінки їх якості й надійності, включаючи оцінку ризику того, що дані можуть бути скомпрометовані. Даний процес може бути ефективним тільки за

умови безперервного оновлення інформації та оперативного реагування на виявлення потенційних ризиків. Впровадження в діяльність митних органів України основних принципів європейської системи управління митними ризиками дозволить підвищити ефективність митних процедур, скоротити час проходження митних формальностей та своєчасно виявляти несумлінних суб'єктів ЗЕД.

Література

1. Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. – Хмельницький: ПП. Мельник А.А., 2014. – 288 с.
2. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Терещенко С. Управління ризиками під час митного контролю товарами / С. Терещенко, С. Галько // Товари і ринки. – 2011. - №1. – С. 43-49.
4. Risk Management guide. – World Customs Organization, 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wcoomdpublishings.org/downloadable/download/sample/sample_id/8/.
5. Терещенко С.С. Концептуальні основи ризик-менеджменту у галузі митної справи / С. С. Терещенко // Митний брокер. – 2010. – № 5. – С. 55 –86.
6. Regulation (EC) № 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code) [Електронний ресурс] // OJ L 145, 04.06.2008. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu>
7. COM(2012) 793 final. Communal on from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Commil ee on Customs Risk Management and Security of the Supply Chain, Brussels, 2013.

1. Upravlinnya ry`zy`kamy` v my`tnij spravi: zarubizhny`j dosvid ta vitchy`znyana prakty`ka : monografiya / za zag. red. I. G. Berezhnyuka. – Хмельн`cz ky`j: PP. Meľny`k A.A., 2014. – 288 с.
2. Mizhnarodna konvenciya pro sproshhennya ta garmonizaciyu

my`tny`x procedur [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Tereshhenko S.S. Konceptual`ni osnovy` ry`zy`k-menedzhmentu u galuzi my`tnoi spravv` / S. S. Tereshhenko // My`tny`j broker. – 2010. – # 5. – S. 55 –86.

Рецензент: Ковальов А.І. д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Одеського національного економічного університету
5.05.2015

УДК 005:338

Воронкова Алла, Бандилко Александра

ВІДБИТТЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено особливості екстраполяції принципів сталого розвитку на макрорівень як рівень управління підприємством. Розглянуто шляхи реалізації економічної, соціальної та екологічної складових сталого розвитку в концепції корпоративної стійкості підприємства. Визначено основні елементи корпоративної стійкості та проаналізована їх відповідність принципам сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, корпоративна стійкість, мікрорівень управління, принципи.

Воронкова Алла, Бандылко Александра

ОТРАЖЕНИЕ ПРИНЦИПОВ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В КОНЦЕПЦИИ КОРПОРАТИВНОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье определены особенности экстраполяции принципов устойчивого развития на микроуровень как уровень управления предприятием. Рассмотрены пути реализации экономической, социальной и экологической составляющих устойчивого развития в концепции корпоративной устойчивости предприятия. Определены основные элементы корпоративной устойчивости и проанализировано их соответствие принципам устойчивого развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие, корпоративная